

vertoont
herinnert
elkebeer,
aan den
loof van
Jesus on-
hem aan
vergaderd

rbied en
nals leger-
a heiligen
erschijsen
als krijgs-
edt, van
den zijn

t, die aan
e konink-
zijn die-
n dienaar
a te boe-
or autori-
en zelf-
in „den
leen nooit
h boven-
zonde
alleen aan
zijn zijn
sijn niets
n als een
ven, hoe-
geërd te
eere van

enkende :
of ik zal
ok kracht
u eere en

staan op
éne ge-
prekt is
e hij róg
raagt hij

aan, wel
enaar des
n zijn

, dat die
de witte
oos mee-
deedt tot
nu noch
de toga
dit toch
n bij den
gemeente
lien steek
ook maar
in of ge-
het amb-
s Words

ze uiter-
en; maar
iel heeft,
zij speelt

, waaraan
naar moet
e wapen-
naard des

trijd. Het
iet kom-
st ge dan
n uniform
toga aan-
maar ze
ed waren.
„Dit is
gekleed”,
ekte men
n hen uit-
brachten.
s Words
er Woord
it u iets
telt, maar
e die dat
n last en
zijn kerk

Words”
mee ver-
t u als
gen, hoe
Words”

e minder
erkt, hoe
zich zelf
op den
e hij als
aken.

naar des
ngt. Niet
et Woord
deze ge-
et Woord
leelen, of
aan, dan
et oogen-
d, wat hij
d in de
naar mag

t elk lid
om een
recht kan
volang de
n ontrou-
t, kasijdt

naad met
rust van
op elk lid
ng om te

en dienst-
Dan moet
voor hem
nier hem

En baat dit alles niet, en verhardt hij zich tegen alle vermaan der liefde in, dan moet ge met andere getrouwe leden uwer kerk maatregelen nemen, om zulk een Dienaar, die dan geen dienaar meer is te verwijderen, en te bewerken dat er een ware dienaar kome, om de wacht waar te nemen van 's Heeren huis.

In de Zwolsche Courant wordt door *Observator* een pleidooi voor het *Leger des heils* geleerd.

Nu weet men dat de *Heraut* nooit be- hoord heeft onder de organen der pers, die het *Leger des heils* had vielen.

Wel zijn we principieel overtuigd, dat deze uitwas van het Methodisme niet naar de Heilige Schrift is, en in zijn organisatie die erger dan een hiërarchie is, zeer ernstig bezwaar voor de toekomst oplevert, maar toch hebben we ons nooit geroepen ge- voeld, om, waar de kerken nog zo schro- melijk te kort schieten, deze averechtsche oproeping, om de zonde te verlaten en tot Jezus te komen, tegen te staan.

En ook waar het *Leger des heils* hon- gerigen voedt en straatloopers herbergt, hebben we ons eer in dit lijddebetoon ver- heugd, dan ons geërgd aan de bombasti- sche reclame.

Wel zien we in, hoe vele zwak-geloo- ven door het *Leger des heils* worden af- geleid; maar dit is de schuld niet van het *Leger des heils*, maar van de kerken.

Dit toch staat bij ons vast, dat een goed en wel onderleerd Gereformeerd geloofge- mits behoorlijk door zijn kerk onderdicht en gevoed met het Woord, nooit met deze secte mee zal adelen.

Slechts in één opzicht moeten we tegen *Observator* opkomen.

Hij zegt n.l., dat het *Leger des heils* den last verstrekt, „om nooit voor of tegen eenig kerkgenootschap te prediken.”

Maar wat hiervan nu te gelooven, als dezelve schrijver aan het slot van zijn stuk gekomen, eigener beweging, erkent, dat het *Leger des heils* „niet de leer der uit- verkiezing huldigt.”

Nu is voor elk Calvinist de „leer der uitverkiezing” juist het *cor ecclesiae*, het hart der kerk, gelijk onze vaders zeiden, en al het dus heusch geen optreden tegen de Gereformeerde kerk heeten, als het *Leger des heils* zich aandient in den Pala- gianschen rok van Arminius.

KUYPER.

Uit de Pers.

De voorloopige conclusie waartoe Prof. Wielinga in de *Basin* kwam, geeft hem aan- leiding tot deze nadere verklaring.

„Het komt mij niet ondienstig voor nog met een enkel woord op het dubbel vijftal historische feiten, door mij aangegeven terug te komen.

„Uit een historisch oogpunt kan er, dunkt me, geen verschil over zijn. Naar mijn beste weten zijn de histo- risch getrouwe uit de geschiedenis zelf genomen.

Voor elke rechtvaardige houd ik mij dan ook ten zwaerste aanbevolen, indien men mocht meenen, dat ik mij heb vergist of tenzij de zaken voorgesteld. Ook hier de leus: *De waarheid bovenal!*”

Over de betrekkingen en de waardering der feiten en verklaringen kan echter verschil en misschien wel groot verschil zijn, daar deze *met de daad* der man- nen van 1834 en der uitgeslede gemeenten, waar de *Geref. Confessie* niet maar kerkrecht naar de H. Schriften moeten worden getoetst.

Dienovereenkomstig zal de een misschien voor *centralisatie* houden, wat een ander acht te zijn *trouw aan de Geref. beginselen* naar de Confessie vol- gens de H. Schrift.

Dienovereenkomstig zal de een (altijd naar zijn oor- deel van *oordeel* en *oordeel*) spreken, waar de andere *afwijking* en *omhuizing* in mijn goede richting meent te zien.

Mijn oordeel is in dezen niet twiifelend.

Het oude „*Afgescheiden*” standpunt, gelijk ik dat ter dezer zake in de eene reeks der vijf tegenstellingen met de historie zelf naar de officiële verklaringen der uitgeslede gemeenten heb aangegeven is naar mijn iudicio overtuigend, niet slechts *het historische „Afgescheiden*” standpunt, *ten 1834*, maar ook het *confessioneel en kerkrechtelijk* standpunt naar de H. Schrift.

Nu behoef ik in een zeker opzicht over vier der vijf genoemde historische stellingen nauwelijks een woord te verliezen. Blijkbaar verschillen zeer geachte broeders daarin van mij.

Bij toetsing der feiten en verklaringen der „uitge- slede gemeenten” bij name uit het tijdschrift der verov- ring 1834-1839 komen zij tot een andere slotsom dan ik. Zij meenen *aanmerking* te moeten maken, waar ik *volkomen instemming* kan betuigen. Zij mee- nen voor *ontwikkeling* en *voortgang* te moeten hou- den, waarin ik ook met den besten wil, geen *wijzi- gen* „in de goede richting” kan zien door Confessie en Kerkentofte naar Gods Woord geboden.

Dat het mij leed doet, hierin te moeten verschillen van geachte en geliefde broeders behoef ik nauwe- lijks te zeggen. *Overstemming* in *dezen* en *dat wel* in *dezen* tijd zou een zeer gewenschte zaak zijn, die we wel van ganacher harte van den Koning der ker- ken moogen afmeeten en met inspanning van alle krach- ten ootmoedelijk zoeken.

Doch ook berekend ik de *confessioneel kerkrechtelijke* zijde derer zaken, gelijk wij ik soo even opmerkte *kerkelijk hare kerkrechtelijke* zijde.

Waar men mij mocht aantoonen dat wat ik het oud afgescheiden standpunt acht *den toets van een feitel en kerkentofte* naar de H. Schriften niet kan doorstaan, hoop ik los te laten.

Zonder te willen ontkenen, dat *die vier punten*, tusschen de broeders onderling in geschil, tusschen inderdeed voor den gang van zaken van het hoogste gewicht zijn, waarop ik later even hoop te wijzen, is het met het punt, dat het Reglement van 1869 betreft, een eenigzins ander geval.

Dat Reglement is door de kerk, Synodaal verga- derd, en door bijna alle gemeenten in het bijzonder geaccepteerd. Hier hebben we het dus niet maar met een *broederlijke meening* te doen, maar met een wettig aangenomen *kerkelijk Reglement*.

Doch evenzeer als alle andere Reglementen, zooals b.v. dat voor de kerk der Eerste leeren of dat voor de Zending enz. (al is er verschil in aard en be- tekenis) zal het wel beoordeeld mogen, ja zelfs moe- ten worden naar de Gereformeerde kerkrechtelijke beginselen onzer Confessie naar de H. Schrift.

Is toch geen band van vereeniging naast de Confessie?

Niemand onzer wil er, voor zoover ik weet, dat intusschen geuile ook de opmerkingen van onzen redac- teur, Ds. Gropen in de *Basin* der vorige week.

Er wordt dan ook geen instemming mede verzecht of gevraagd bij aanneming van lidmaten, zelfs niet van leeren, onderlingen of diakenen om tot de bediening te worden toegelaten.

En als we bedenken wat er met Cand. Van Raalte bij gelegenheid van zijn candidaats examen gebeurd is ten jare 1835 op de vergadering van het Pro- vincieal kerkrechtelijk Z. H. in het Herv. kerkge- nootschap, twijfel ik niet of ook niemand onzer wil dien weg op De presbyteriale beginselen van kerk- regering zijn daartoe onder ons gelukkig nog te- leuchtig.

Confessie en kerkentofte staan daartoe naar den aard van ons Geref. kerkverband nog te hoog onder ons aangeschreven.

Hiermee is, dunkt ons, de stand van het geschil volkomen duidelijk en helder aange- wezen.

Vast staat thans voor een ieder, dat de man- nen van 1834 op een ander standpunt stonden, dan waarop thans de *Christ. Geref. kerk* staat; en wel op een standpunt, dat bijna geheel overeenkomt met het standpunt der Ned. Geref. kerken.

Na echter beiderzijds dit feit te hebben ge- constateerd, gaan nu onze *Christ. Geref. broeders* uiteen, waar het aankomt op de waardering van dit feit.

Dan toch zeggen de *H. Wielinga* c.s., de latere wijziging was *afwijking* van de goede lijn; en daarentegen Ds. Ter Hoor c.s., die latere wijziging was *correctie* van een *verkeerde* lijn; terwijl dan tusschen hen beiden diegenen staan, die achten dat men, zonder zich veel in het verleden of in de historie te verdiepen, best doet met de zaken praktisch te nemen ge- lijk ze nu zijn.

Van harte hopen we, dat de gedachten- wijzeling die hierover onder de *Christ. Geref. broeders* noodzakelijk werd, en dan ook reeds in volen gang is, tot den einde toe in het rechte spoor blijve en leide tot een degelijk resultaat.

Zoo wil het dan ook de heer Wielinga, bij- kans bovenstaand artikel, waarin op waarde- rende wijze en uiterst kalm over de dissente- rende broeders gesproken wordt.

Of men ook hetzelfde van den heer Linde- boom kan zeggen?

De lezer oordeele.

Hij schreef toch:

„Men kerme niet, dat wij toch zeer kras, bar en boos spreken. Het smart ons, dat we zoo moeten spreken. Doch we moeten, en reeds al te lang heeft dat leugenschijnig groep, onder gebruik van de heiligste termen, ons goede C. G. volk beroerd. Wordt tijd dat onze kerkleden, en al onze leden de volle waarheid gaan spreken, al likt ze ook bar, omdat ze bar is tot al de schreukers en roofvogels, die onder Geref. vlag onze eren belagen, en onze trouwe strijders op allerlei manier smaden en afmaken.”

En voort:

„Wij verheugen ons in het kloek getuigenis van Ds. Beuker e. a. Wie de C. G. kerk liefheeft, steunde de *Vr. Kerk*, en ook de *Reger.* het *Werkje* en *Gliden*. Ware de *Basin* niet het *oek*, *Kerkblad* en de *winst* niet voor de *Theol. School*, dan — zou ieder goed C. G. wijs doen, dat blad op te zeggen. Omdat daarin events in de *Herv. kerk* voor de leugen en voor de waarheid, tegelijkertijd voor de *Dolantie* en voor de *Afcheiding* wordt geroep. Wil de kerk de *gelijdelijke* bate van de *H. behouden*, en die niet meer dan *tiendubbel*, *geestelijk* en *financieel*, betalen en bezuren door den *schadelijken* invloed van de *do- lerende* of *bijna dolerende* stukken, dan zal de a. s. Synode voor goed orde op zaken moeten stellen. We bevelen dit punt aan de aandacht van kerkleden en classen aan. Als ons volk nog een *twee Synode* laten, d. i. 3 a 6 jaar, het *dolendend* werken in eigen boezem, laat beginn, dan... worden ook de *sterfte* geestes, *verzuikt*, de *gelederen* verdeeld, en de *van- heden* losgewoeld. Dan zal men zich te laat bekla- gen, wanneer men, als bij *verruiging* kerk en school ziende *verzakken* of in de *dolende* gereus *onredbaar* ge- gangen, de een tot den ander zegt: dat — had ik toch nog, niet verwacht; had ik dat vooruit ge- weten...”

Dit is kras.

De Synode van Leeuwarden zal niet naar vereeniging van al Gods Volk, dat één in be- lijdenis is, moeten staan, maar echt „*Syno- daal*” den heeren Wielinga c. s. den mond moet stoppen.

Dat komt er van als men absolutist is en historisch in zinn.

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned. Geref. kerken.

LOENEN AAN DE VECHT. Door 's Heeren gunste is ook de kerk van Loenen tot reforma- tie gekomen. Onder leiding van Ds. L. Adriaanse van Zeist werden in een vergade- ring van mansdialmaten twee onderlingen en twee diakenen gekozen en op Woensdagavond 4 Februari werd de kerkeraad door genoemde dienaar des Woords bevestigd. De kerkeraad heeft in zijn eerste vergadering besloten de reglementen der Synodale organisatie buiten werking te stellen en de gemeente weer te regeren naar de Dordache Kerkenorde ing.

De kerkeraad geeft hiervan bij dezen kennis aan al de zusterkerken en verzoekt corres- pondentie.

Het adres van den kerkeraad is:

K. E. STREKHUIZEN, Scriba.

Kerkvoogden van de Ned. Geref. gemeente te Kootwijk en de predikant, Ds. J. H. Hout- zagers, zijn, namens kerkvoogden van de Ned. Herv. gemeente te Kootwijkbroek, gedagvaard voor de rechtbank te Utrecht tegen 18 Febr. a.s.

De eisch, tegenover kerkvoogden gesteld, is, overgave van het kerkgebouw en kerkelijke goederen, met vergoeding van schade enz.

De eisch tegenover den predikant geldt de ontruiming van de pastorie binnen drie dagen na betekenis van het vonnis, vergoeding van schadekosten enz.

Op 27 Januari 1891 had te Bedum de 16de vergadering plaats van de kerken in de classis Groningen.

Op voorstel van Ds. Stroes, praeses der saamroepende kerk, wordt gezongen Psalm 119:3, waarna Z.E.W. voorgaat in 't gebed en na lezing van Psalm 74 een toepasselijk woord spreekt. Alle kerken waren vertegenwoordigd. Ds. Ringalda, van Groningen, nam het praesidium naar toerbeurt waar en kiest D. Goeree tot scriba en br. P. A. v. Dijke, onderling te Bedum, tot assessor. Het moderamen aldus aangesteld zijnde, aanvaardt Ds. Ringalda 't praesidium met een toespraak. Daarop worden de notulen gelezen en goedgekeurd. Aller- eerst komen de ingezonden stukken aan de orde: de rekening en verantwoording van den quæstor classis, die in den loop der vergade- ring in orde bevonden en onder dankbetuiging aan den quæstor, geteekend wordt. Verder een brief uit B.dum, handelend over een in die kerk bestaand geschil, waarvoor deputaten be- noemd worden. Dan een brief van de kerk van Spijk, naar aanleiding waarvan voor die kerk besproken wordt de noodzakelijkheid van te komen tot den dienst des Woords. De rond- vraag naar art. 41 D. K. levert over 't talge- meen een bevredigend resultaat op. Daarna wordt de vacaturelijst vastgesteld. Deputaten voor examina brengen verslag uit. Deze de- putaten, zoo wel als die voor spoedeisende

zaken en voor het studiefonds blijven gecon- tinueerd. Voor alle kerken worden twee kerk- visitatoren benoemd: Ds. Ringalda en Ds. Goeree, terwijl Ds. Teves en Ds. Stroes secundi- zins en als visitatoren zullen optreden voor de kerken Groningen en Wageningen. De voor- stellen van Wageningen worden aangenomen. Naar aanleiding van een voorstel van Sauwert en Bedum, noodigt de classis de diakonie van Bedum uit, om eene diakonale conferentie, zoo mogelijk te Wageningen uit te schrijven, waarop kan besloten worden of het houden van geregelde conferenties noodig en wensche- lijk is. In een commissie voor de regeling van classicale kosten enz. worden gekozen de br. Takens, Smit en Jac. Boer, onderlingen te Wageningen, Groningen en Sauwert. Een vraag van de kerk van Oostwold aangaande den Doop, lekt eene lange discussie uit. De classis spreekt haar oordeel uit over 't geen de kerk van Zuidwold gevraagd had in zake con- sultans en vacatureregelen. Nog had Ds. Teves een lijst van consultanschapen ter tafel gebracht, die met algemeen goedvinden werden aangenomen. En schrijven van de voorloopige Synode te Leeuwarden, in zake de proceskosten, geeft aanleiding om de kerken op hunne roeping om daarvoor te collecteren, te wijzen. De kerken moeten die roeping goed verstaan. Het collecteren voor de proceskosten gaat alle kerken aan en tegen nalatigheid daarin dient ernstig gewaarschuwd, welke zou kunnen in- sluipen in kerken, die niet in processen zijn gewikkeld geworden, en nochtans even goed als kerken, die processen hadden, gevoelen moeten, dat zij schuldig zijn denzelfden ge- meenschappelijke nood te dragen. Dat de processen over 't algemeen den kerken op kos- ten te staan komen, doe hen inzien, dat er van den Heere gevraagd moet worden, dat Hij wederom rechtsgedeelden geve, die voor het rechtmatig bezit van de goederen der kerk van Koning Jezus durven pleiten! De kerk van Spijk wordt aangewezen om de kerken saam te roepen, tegen den eersten Donderdag in Mei D. V. Na gehouden onderlinge censuur, wordt de vergadering met dankzegging door den praeses gesloten, nadat Z.E.W. ook namens de afgevaardigden de kerk van Bedum had dank betuigd voor de broederlijke ontvangst.

W. K. P. GOEREE, Scriba.

Wageningen.

Vergadering der gecomb. classis van N.-Brabant en Limburg 10 Febr. '91 te Moordijk. De bij toerbeurt aangewezen voorzitter, Ds. Smith, opent de vergadering met gebed en het lezen van psalm 133.

Tegenwoordig zijn 14 afgevaardigden van 9 kerken en 3 gasten uit de nog niet ontkomen kerk van Drimmelen.

Credentiebrieven worden in orde bevonden, waarop het moderamen aangevuld wordt en bestaat uit Ds. Smith voorz., Ds. Feringa assessor en br. Van Drimmelen scriba.

De notulen worden voorgelezen en geaar- teerd. Ook worden de permanente besluiten voorgelezen.

De collecten voor de proceskosten worden afgedragen.

Ter bevordering van regelmatigheid wordt besloten, dat de afrekening van kerkeraadsleden in elke kerk dezer classe in Januari plaats hebbe.

Rondvraag naar Art. 41 K. O. geeft tot eenige discussien aanleiding.

Ten eerste wordt aangedrongen, dat elke kerkeraad zorgt, de acta der Synode te Leeu- warden en het tractaat van den Sabbath in bezit te hebben.

De cl. preker wordt door Ds. Smith gehou- den en naar gewoonte behandeld.

De morgenvergadering wordt met dankzeg- ging gesloten.

In de pauze heeft de verrekking plaats voor de classikale onkosten en de f. 10 voor de Depp. Nis. Examina.

De namiddagvergadering wordt met gebed geopend.

Met dispensatie van een vroeger genomen besluit worden de kerken van Klundert en Moordijk nogmaals benoemd voor tusschen- tijdsche approbatien.

Besloten wordt, dat de Depp. voor noodij- dende kerken voor één jaar zijn benoemd.

Schriftelijke rapporten worden uitgebracht: 1. Over het aanstellen van een vasten oef- naar te Sprang—Vr. Capelle.

2. Over het doen drukken der credentie- brieven.

3. Van de commissie van advies in zake kerkelijkmaking der zending. Overeenkomstig dit rapport wordt besloten: a. bij de eerste te houden generale Synode vanwege de class. aan te dringen, in art. 41 en 44 der K. O. te doen opnemen ook de zending. b. In de permanente besluiten dezer classen op te nemen, dat bij de rondvraag naar art. 41 op elke clas- sicale vergadering te vragen, wat doet uwe kerk voor de Heidenzending? c. Dit rapport te doen drukken, aan al de classen in ons vaderland een exemplaar met het daarbij ont- vorenen reglement te zenden, en in de kerken dezer classen aan al de leden die instemming betuigen met de reformatie, het reglement te wijzen naar plaatselijke omstandigheden, ter- wijl elke kerk de verplichting op zich neemt binnen veertien dagen het benodigde getal exemplaren op te geven aan den scriba; d. en dat deze commissie van 4 personen blijft aan- gewezen om zoo noodig te dienen van advies.

4. Rapport noodlijdende kerken.

5. Vrijmaking der kerken Ds. Smith bekamt verlof te handelen naar eigen overtuiging in zake de beroeping naar IJselmonde. Als roe- pend kerk voor de vergadering in Mei, wordt aangewezen Bergen op Zoom, als plaats van samenkomst zoo mogelijk Dordrecht.

Ten 4 ure sluit de voorzitter de vergade- ring en gaat Ds. Feringa over in dankzegging.

A. C. VAN DRIMMELN, Scriba.

Zending.

De toebrenging der Mahomedanen.

DE MIDDELEN.

IV.

Een hoopgevend teeken voor de verbreiding en de zegepraal van het Christendom onder de Mahomedanen is, dat de staatkundige macht van den Islam over de volken onder zijn ge- bied steeds zwakker wordt.

Het uitsenvallen van het Turksche rijk be- reidt, gelijk de schrijver opmerkt, den weg voor de zegepraal des Christendoms. Reeds komen vaak bekeerlingen voor van Mahome-

danen in Britsch-Indië, waar de Engelse heerschappij verhindert, dat de dood hem be- dreigt die den Islam verlaat. Iets dergelijks ziet men in Egypte, waar, onder Europeesch gezag, gedeeltelijke godsdienstvrijheid bestaat. Dit bewijst hoe er reden is te verwachten, dat ook in Turkije andere dagen zullen aanbreken, als er vrijheid is van onderzoek, vrijheid van bespreking, vrijheid van pers en spreekgestoelte, vrijheid van belijdenis des geloofs in Christus.

Welke middelen nu zijn duaver de beste gebleken, om het Christendom bij de Moslem in- gang te doen vinden, en welke zijn verder met hoop op goed gevolg aan te wenden?

Voorreest en vóór alles verspreiding van *Gods Woord*. De Bijbel toch kan ook die huizen bereiken, waar de prediker is buiten- gesloten. De Schrift kan gelezen worden op plaatsen, waar men geen bespiedende getuigen en lage verraders heeft te vrezen. De Heilige Geest kan met onweerstandelijke kracht dat Woord op hart en geweten toepassen.

Het is zeker dat door dit middel, verspreiding der Schriften, alleen reeds ontzaglijk veel is uitgericht en tal van Mahomedaansche man- nen en vrouwen, alsoo onderwezen, hebben geleefd en zijn gestorven, zich vasthoudende ter zaligheid aan Christus en zijn kruis, al kennen ook wij hun namen niet. Bovendien zijn er ook, van wie men zeker weet, dat zij enkel door 't lezen der Schrift zijn verlicht geworden.

Laat ons, zegt de schrijver, niet wanhopen aan de christening der Moslems, zoolang wij den Bijbel kunnen verspreiden. Verbljden we ons dat er gelegenheid is met zoo weinig be- perking het Woord Gods te laten uit-en-rond- gaan. Verheugen we ons de Schriften te be- zitten in de talen der Mahomedaansche volken, ja ten deele in hun heilige taal, het Arabisch, en dat wel met de klankletters, 't welk zoo vol- komenlijk past bij den vorm, waarin zij den Koran bezitten. Maken we van elke gunstige gelegenheid gebruik om den Moslems een Bijbel in de hand te geven, en moedigen we hen aan hem te lezen. Laat ons steeds als we met hen in aanraking komen, ons vast geloof betoonen in den goddelijken oorsprong van het Woord, onze zekerheid dat het niet valscht is, en ons geloof dat door dit Woord de ziel tot zaligheid wordt geleid. Vroegen we overal daarbij colporteurs, om het Woord te verspreiden en toe te lichten.

Een door de ervaring hoogst aanbevelens- waardig hulpmiddel is het opvoeden van Mo- hamedaansche kinderen, meisjes en jongens in de gewone scholen, kostscholen enz. door Christenen gesticht en waar de jeugd, zoowel godsdienstig als wetenschappelijk onderwijs ontvangt.

Elke wetenschap toch is op een of andere wijze een getuigenis tegen de Mahomedaansche leer. De scholen, die in het Oosten door Engelsen, Amerikanen en Duitschers zijn geopend, hebben een licht uitgestraald dat de oude macht der Mahomedaansche dwaling binnen steeds enger grenzen beperkt. De schoolonderwijzers zijn de mijngrovers en schansopwerpers, die de ontrouwelijke secte der dwaling ondergraven. Dat bespeuren de Mos- lemin dan ook zeer goed en vandaar hun pas ontwaakte ijver om eigen scholen te ope- nen als een tegenwicht tegen de Christelijke. Vandaar ook het „wonder aller wonderen”, dat Mahomedanen scholen openen, waar *meisjes* leeren lezen.

Te betreuren is het echter, dat zoo weinig Mahomedaansche jongelieden de scholen der Christenen bezoeken. Alles moet aangewend om hen daar te brengen en te behouden. De kinderen brengen door de liederen die zij geleerd hebben te zingen, door de Bijbelteksten die zij van buiten hebben geleerd, onderwijzingen mee naar hun huis en tot hun ouders, lessen die anders nooit zoozeer konden doordringen. Deze nu kunnen onder 's Heeren bestier de ouders wijs maken tot zaligheid en de kinderen hebben het middel om zelf den goeden weg te vinden door het geleerde in de school. Kostscholen voor Mahomedaansche meisjes hebben ontzaglijk veel goed gedaan, en moe- ten er meer komen.

Hetzelfde geldt van de zoogenaamde „Bij- belvrouwen.” Zij bezoeken de harems der Moslem, waar geen man toegang heeft; leeren den vrouwen lezen en lezen hun den Bijbel voor. Zeer belangrijke feiten van veelbelo- vende bekeerlingen zijn te vermelden, als vrucht van dezen arbeid, die aldus met het Evangelie vrouwen bereikt, welke er anders nooit van zouden hooren. Hier komt bij, dat men minder argwaan koestert jegens de verkondigers des Evangelies dan jegens de mannen. Overal waar geschikte Bijbelvrouwen zijn te vinden, is voor hun taak veel dat aanmoedigt.

HOOGENIRK.

Buitenland.

Duitsland. Een nieuw voorstel aangaande de z.g. Sperrgelder — de laatste schrede op den weg naar Canossa.

Wat een partij vernag, die vast aangesloten een goed en rechtvaardig doel najaagt, blijkt steeds meer uit hetgeen in Duitsland ge- schiedt. Het centrum, of de partij der Roomsche Katholieken is met groote kracht gaan strij- den tegen de beruchte Mei-wetten, een win- tigtal jaren geleden doorgevoerd om den in- vloed der Roomsche kerk te snuiken. Doel der wetten was om Rome in Duitsland mach- teloos te maken. Doch Dr. Falk moest, als wij ons wel herinneren, in '78 aftreden, omdat de ijeren staatsman Von Bismarck het geraden achtte om met Rome vrede te sluiten, ten einde met behulp van het Centrum zijne plan- nen te kunnen doorzetten. De uitbreiding, die het socialisme in Duitsland verkregen had, noopte hem daartoe. Eindelijk is men er toe moeten komen om de Mei-wetten zoo goed als geheel af te schaffen; alleen is nog van kracht de bepaling, dat in Pruisen de konink- lijke „*gemeinhing*” (approbatie) noodig is, bij het benoemen van geestelijken. Door de Mei-wetten zondigden de Duitsche liberalisten schromelijk tegen het beginsel van „soverei- niteit in eigen kring”, o. a. werd daarin be- paald, dat de aanstaande geestelijken der Room- sche kerk eerst een staatsexamen zouden af- leggen voor zij als dienaren der kerk konden optreden. Gemeenschappelijk georganiseerde der Roomsche geestelijkheid, aangevoerd door hunne bisschoppen, daartegen een lidelijk maar

flink volgehouden verzet. Zij werd daarvoor gestraft door inhouwing van het tractement.

Sedert de regering de Mei-wetten afschafte, begon men nu van Roomsche zijde te eischen dat de ingehouden tractementen, ten bedrage van + 10 miljoen gulden aan de machtheb- bers in de Roomsche kerk zoude worden uit- betaald. Voor een jaar gaf men aan dien eisch toe in zoverre, dat van regeeringswege werd voorgesteld om de rente van de ingehouden tractementen jaarlijks aan de Roomsche kerk zou worden uitbetaald tot bevordering van kerke- lijke doeleinden, terwijl de staat toezicht houden zou op het gebruiken dier gelden. De minister van eeredienst verklaarde toen nadrukkelijk, dat met dit voorstel men de uiterste grens van toegeeflijkheid jegens de Roomsche kerk be- reikt had, en dat men als men meer toestond, men een politieke fout begaan zou.

En nu is het onmogelijk mogelijk geworden en de politieke fout is politieke wijsheid ge- worden.

„De geheele Evangelische kerk in Pruisen, voorzover zij zich bewust is van hare eer en van de plaats die zij in Duitsland inneemt, staat verbaasd over deze verandering van ge- voelen,” zoo verklaart een Duitsch orthodox- Lutherisch orgaan. Want er werd van regeer- ingswege voorgesteld, om de 10 miljoen aan de bisschoppen in handen te geven. Men kan denken, dat er in het Roomsche kamp groot gejubel oopgaat. Verleden jaar besteedt uit naam van het Centrum de heer Windhorst het voorstel van de regering. Hij betoogde, dat het kapitaal van 10 miljoen door schreeuwend onrecht, ja door diefstal door den Staat verkregen was. Het was het Centrum niet genoeg geld in handen te krijgen om daarmede de Roomsche kerk meer invloed te doen uitoefenen, doch men wilde dat de regering zou erkennen gedwaald te hebben, door de Mei-wetten in te voeren en dat nu de terugbetaling van het kapitaal niet anders was dan een zonnoffer voor ge- pleegd onrecht. Daarom stemde het Centrum het voorstel der regering, om enkel de renten uit te betalen, af. Wat een jaar geleden door genoemde partij geëischt werd, wordt nu door de regering aangeboden.

De Evangelische kerk heeft zich „uit vader- landsliefde” gelijk steeds, gehoorzaam aan de Mei-wetten onderworpen en heeft door deze zoo veronderende en verlamende bepalingen, veel meer geleden dan de Roomsche, wier kracht gestaafd en wier invloed is vermeerderd door haar verzet. Het loon is nu dat de Room- sche kerk ontzien wordt, ja verkrijgt uit den strijd te voorschijn gekomen is, terwijl de Evangelische kerk in een zoodanigen knechtelijken staat verkeert, dat de Duitsche staatslieden, nauwelijks acht geven op haar roepen, om meer zelfstandigheid en meer geld. Maar de Evan- gelische kerk heeft ook het privilege dat de Duitsche Heer en koning haar sum mus epis- copus d. I. opperste bisschop is!

Het verwondert ons niet dat men in Duitsch- land zegt, dat de weg naar Canossa, waarop van Bismarck reeds zoovele schreden gedaan heeft, door deze regering volbracht is.

Het komt ons voor dat uit al deze dingen ook voor ons Nederlanders te leeren is, wat wrange vruchten het Antipapisme teelt.

WINCKEL.

Voor Kinderen.